

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Вилиам Викторов Доков, дм –

**Ръководител секция по съдебна медицина и деонтология при Катедра по
обща и клинична патология, съдебна медицина и деонтология към МУ –
град Варна**

На дисертационен труд на тема **„Съдебномедицински анализ при
насилие над възрастни хора”** с научен ръководител доц. д-р Павел Тимонов,
дм и представен от **д-р Кристина Атанасова Хаджиева** за публична защита
пред научно жури за присъждане на научна и образователна степен **„ДОКТОР”**
в област на висше образование 7. **„Здравеопазване и спорт”**, научно
направление 7.1. **„Медицина”**, научна специалност **„Съдебна медицина и
деонтология”**.

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е в
съответствие с член 10 и 11 от Закона за развитие на академичния състав в Р.
България и ППЗРАСРБ за придобиване на образователна и научна степен
„Доктор” и включва всички необходими документи, оформени съобразно
изискванията.

Д-р Кристина Атанасова Хаджиева е родена на 02.05.1990 г. в гр. Пловдив.
Завършва средното си образование през 2009 г, с отличие в Гимназия с
хуманитарен профил – ГХП „Свети Свети Кирил и Методий“ гр. Пловдив.
Завършва Медицински университет - гр. Пловдив през 2015 г. От средата на
месец ноември 2016 г. е зачислена със заповед на ректора на Медицински
университет - гр. Пловдив като асистент в Катедрата по съдебна медицина и
деонтология на Медицински университет гр. Пловдив след спечелен от нея
конкурс, като е асистент и до настоящия момент в едноименната катедра, с
профил англоезично преподаване. През 2019 г. успешно полага държавен изпит
за придобиване на специалност в системата на здравеопазването през

декемврийската сесия и придобива специалност „Съдебна медицина и деонтология". Владее много добре английски език, а също и руски език. Член е на следните научни и професионални дружества: Българското дружество по съдебна медицина, Българския лекарски съюз, Съюза на учените в България.

Като цяло тематиката на дисертационния труд на д-р Хаджиева е свързана с клиничната съдебна медицина, която ѝ част все още не е ясно обособена в България, включваща морфологични и клинични характеристики на детското насилие, насилието над възрастни, домашното насилие, насилието над задържани лица и др. В американската медицинска образователна система тази част от съдебната медицина е задължителен подраздел на специалности като педиатрия, гинекология, урология, спешна и обща медицина.

Авторът на дисертационния труд се фокусира над насилието на възрастни хора, който по своята същност представлява един всеобхватен комплексен социален и медицински проблем, сериозно разпространен в цял свят като специфичен и особен вид насилие, засягащ една възрастова група, част от представителите на която са ограничени в своите възможности сами да защитават здравето си и своята физическа и психическа несъприкосновеност. Данните в различни научни съобщения и трудове показват единодушно, че навременното диагностициране на тези жертви все още продължава да представлява съществен проблем и пропуск за медицинските специалисти, сблъскващи се с тази не само съдебномедицинска проблематика. Проблемът за неговото диагностициране в съдебномедицинската практика е актуален в медицински и социален аспект, поради което проучванията на д-р Хаджиева заслужават положителна оценка. По този мултидисциплинарен проблем у нас досега са публикувани единични проучвания. За това, считам, че дисертацията на д-р Хаджиева има изследователско - клинична насоченост и научно - обобщаващ характер.

Дисертацията е написана на 81 стандартни страници, както следва: **Увод** - 2 страници, **литературен обзор** - 23 страници, **цел и задачи** – 1 страница,

материал и методи - 2 страници, собствени резултати – 23 страници, обсъждане 12 страници, приложение в съдебномедицинската практика - 4 страници, заключение - 1 страница, приноси - 2 страници. Библиографията включва 81 източника, от които 3 заглавия на кирилица и 78 - на латиница. Използвана е сравнително нова литература в библиографията.

Литературният обзор е задълбочен, многостранен и написан със стремеж за всеобхватност. Той е съставен от подточки, последователно визиращи морфологичната и клинична характеристика на всички аспекти, включващи се в насилието при възрастни хора, епидемиологичното му разпространение, диференциалната му диагноза. Отделните раздели от литературния обзор са представени стегнато и пълно. Ясно и критично са описани морфологичните проявления на насилието над възрастни хора. Детайлно и в съвременна светлина са представени тактиката и принципите на съдебномедицинското изследване на възрастни хора, жертви на насилие. Изчерпателността на този раздел, подсказва опита и доброто познаване на този проблем от дисертанта. Систематичността и прецизността на изложението в тази част ни убеждават, че д-р Хаджиева владее и прилага съвременни концепции при преглед или постмортално изследване на жертви на насилие в тази възрастова група.

Като цяло литературният обзор е балансиран, информативен и богато подкрепен със значими и качествени съдебномедицински публикации, критично подбрани от докторанта.

Целта на дисертационния труд е определена точно и съответства на заглавието и възможностите на проучването.

Авторът си поставя изпълними задачи, които са достатъчно ясни и точно формулирани.

В глава „**Материали и методи**” дисертантът представя съдебномедицински контингент от 442 случая на физическо насилие за 5 годишен период. Приложените методи са адекватни, съответно за всяка поставена задача. Комплексното прилагане на тези методи е позволило на д-р

Хаджиева да направи сравнителна оценка на морфологичните характеристики на уврежданията между изнесени от българските и чуждестранни автори.

В глава **„Резултати“** д-р Хаджиева представя своите проучвания, като личи значителен **по обем** труд за набиране, регистриране, систематизиране и анализ на статистическите и съдебномедицински данни. Съществената част на разработката - създаване на алгоритми при работа с възрастни, жертва на насилие са представени ясно и разбираемо.

Глава **„Обсъждане“** е изградена въз основа на отличната информираност на дисертанта и възможността му за обективен анализ на собствените резултати.

Изводите в заключението относно физическото насилие са точно и ясно формулирани. Изводите обобщават и фокусират вниманието върху специфичната морфологична характеристика на уврежданията при възрастни хора. **Приносите** реално отразяват резултатите на д-р Хаджиева, сравнени с литературните данни.

Във връзка с дисертационния труд са отпечатани 3 публикации в български и международни списания.

Научно-практическата значимост на дисертационния труд се подчертава в главата **„Приложение в съдебномедицинската практика“** в която докторантът описва реални съдебномедицински случаи на проблема и необходимостта медицинските специалисти да разпознават неговата специфична морфологична характеристика.

Авторефератът е написан според изискванията и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

Нямам критични забележки.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният ми за рецензия дисертационен труд представлява задълбочено научно проучване по проблема за съдебномедицинското диагностициране и диференциална диагноза на насилие над възрастни в съвременен аспект и обобщен вид. Д-р Хаджиева поставя началото на **КЛИНИЧНАТА СЪДЕБНА МЕДИЦИНА**, една дисциплина, която не е ясно разграничима в България. Достатъчният съдебномедицински материал и академичният подход на дисертанта при неговата интерпретация показват, че притежава теоретични знания, демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Въз основа на тези констатации, убедено **давам своята положителна** оценка за рецензирания по-горе научен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР“ на д-р Кристина Хаджиева по докторска програма „СЪДЕБНА МЕДИЦИНА И ДЕОНТОЛОГИЯ“.

20.03. 2024 г.

Изготвил рецензията:

Заличено на основание
Чл.5 §1, б. "В" Регламент (ЕС)2016/679

/Доц. Д-р Вилиам Доков, д.м./